Monmouthshire Select Committee Minutes

Pwyllgor Dethol Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Neuadd y Sir Brynbuga NP15 1GA
Dydd Llun, 24ain Ebrill, 2023 10.00 am

Cynghorwyr yn Bresennol	**Swyddogion yn Bresennol**
Cynghorydd Sir Armand Watts (Cadeirydd) Cynghorydd Sir: Jill Bond, Jan Butler, Penny Jones, Malcolm Lane, Frances Taylor, Sue Riley, Sara Burch	Hazel Ilett, Rheolwyr Craffu Robert McGowan, Swyddog Polisi a Chraffu

Ymddiheuriadau: Cynghorydd Sir Dale Rooke

1. **Datganiadau o Fuddiant**

   Dim.

2. **Fforwm Agored i'r Cyhoedd**

   Ni dderbyniwyd unrhyw gyflwyniadau.

3. **Troseddau Casineb yn Sir Fynwy**

Mynychodd Arolygydd Sir Fynwy Ioan Williams ar ran y Prif Arolygydd John Davies i roi trosolwg a dealltwriaeth eang o droseddau casineb yn Sir Fynwy. Dywedodd y cadeirydd fod y pwyllgor wedi ceisio dadansoddiad ystadegol o droseddau yn y sir a sut roedd yn cymharu ag awdurdodau cyfagos. Eglurodd fod gan y pwyllgor ddiddordeb mewn sut y gallwn esblygu'r sgwrs a chynyddu ymwybyddiaeth yn ogystal ag ennill cyd-destun mwy penodol o ran lle mae achosion yn digwydd, oherwydd os yw'r ffigurau ond yn dangos y troseddau casineb sydd wedi'u hadrodd, ac rydym yn gwybod nad yw rhai pobl yn adrodd, yna nid oes gennym ddarlun llawn. Atgoffodd y cadeirydd y pwyllgor bod rhai cwestiynau a ofynnwyd gan Staff Cyngor Sir Fynwy, gyda mewnbwn gan Ymddiriedolaeth San Silyn yn y cyfarfod blaenorol wedi cael eu hanfon at yr Heddlu er mwyn llywio'r drafodaeth heddiw.

Rhoddodd yr arolygydd gyflwyniad byr i rôl yr Heddlu o ran troseddau casineb a sut maent yn cefnogi'r rhai sy'n adrodd:

Byddaf yn rhoi trosolwg cyffredinol i chi o droseddau casineb yn ardal Sir Fynwy a sut rydym yn delio â hynny o ddydd i ddydd. Nid oes gennym ddigwyddiadau dyddiol, mae'r lefelau'n gymharol isel ond mae unrhyw ddigwyddiad o droseddau casineb yn ormod. O'i gymharu â rhai ardaloedd eraill Gwent, mae'n isel. O ran sut rydym yn delio ag adroddiadau, mae Heddlu Gwent yn cynhyrchu dogfen friffio ddyddiol bob 24 awr ac mae adran benodol ynddi sy'n ymwneud â throseddau casineb, er mwyn sicrhau ymgysylltiad cynnar, gweithredu cynnar a datrysiad cynnar gobeithio. Mae gennym swyddogion troseddau casineb ymroddedig o fewn yr heddlu sy'n cofnodi achosion o droseddau casineb neu hyd yn oed achosion casineb. Nid oes rhaid iddo fod yn fater troseddol o reidrwydd i unrhyw ddigwyddiad ddod o dan y faner honno, a

chael sylw’r swyddogion arbenigol hynny ac maent yn rheoli'r ymgysylltiad hwnnw o'r pwynt hwnnw ymlaen. Os yw’n fater troseddol, yna neilltuir swyddog i ymchwilio iddo a bydd yn cynnal y math hwnnw o arolygiaeth ymchwiliol gyda chefnogaeth y swyddog troseddau casineb arbenigol. O safbwynt cyffredinol, rheolir troseddau casineb yn dda o'm safbwynt i, ac mae gennym oruchwyliaeth glir ohono ac fel yr eglurwyd, swyddogion arbenigol sy'n gallu cefnogi ac ymchwilio i faterion troseddol.

Her:

- *A oes tanadrodd sylweddol o droseddau casineb?*

Rwy'n credu bod yr holl droseddau yn cael eu tanadrodd yn y pen draw a'n bod yn gwneud cymaint ag y gallwn o ran galluogi mwy o adrodd am droseddau trwy fecanweithiau adrodd amrywiol, megis ein mecanweithiau adrodd ar y cyfryngau cymdeithasol, sydd wedi dangos cynnydd mewn sgyrsiau â phobl nad ydynt o bosibl wedi riportio trosedd o'r blaen os mai dim ond adrodd ar deleffoni traddodiadol oedd ar gael. Rwy'n credu bod pob trosedd yn tueddu i gael eu tanadrodd, ond nid wyf wedi sylwi ar unrhyw beth arwyddocaol o ran troseddau casineb yn cael eu tanadrodd yn benodol. Rwy'n credu bod gwaith yn cael ei wneud ac mae angen gwneud rhagor o waith o ran ein hymgysylltiad ehangach, fel y bydd pobl yn teimlo'n fwy cyfforddus yn gyffredinol wrth adrodd am faterion sy'n effeithio arnynt.

- *A oes unrhyw dystiolaeth o'r newid mewn demograffeg yn cynyddu nifer yr achosion? Er enghraifft, yn enwedig yn y De, lle rydym wedi cael mewnlifiad o bobl am resymau economaidd, yna ar ôl Brexit, mae gennym ddinasyddion yr UE sydd wedi ymgartrefu yma. Rwyf wedi clywed am y Gymuned Asiaidd ehangach wedi cael ei thargedu mewn rhai rhanbarthau ar ôl Covid ac rwy'n pendroni a yw'r gymuned LHDTC+ o bosibl wedi wynebu mwy o droseddau casineb? Tybed hefyd a yw'r berthynas sydd gan y cyhoedd â'r Heddlu wedi newid, oherwydd diffyg adnoddau, nid yw'r Heddlu yn mynychu cyfarfodydd cymunedol a tybed a allai rhai o'r ffactorau hyn chwarae rôl?*

O ran a oes demograffig neu grŵp penodol sydd wedi'u targedu ar ôl Brexit, does dim byd yr wyf wedi bod yn ymwybodol ohono neu wedi'i weld mewn unrhyw faint sylweddol o amgylch unrhyw grwpiau wedi'u targedu. Rwy'n credu bod y berthynas yn gyffredinol yn dda iawn, a'r hyn y byddwn i'n ei ddweud yw bod y mwyafrif o achosion rwy'n eu hadolygu, o bersbectif trosedd casineb neu ddigwyddiadau casineb, yn ymwneud yn gyffredinol â chyfeiriadedd rhywiol ac anabledd ~ dyma'r ddau beth sy'n ymddangos yn amlach na pheidio. Yn gyffredinol, nid yw nifer yr achosion yn tueddu i fod yn gysylltiedig â hil, mewnfudo neu agweddau fel hynny, o'm safbwynt i.

O ran y pwynt ynghylch presenoldeb yr heddlu, mae problemau logistaidd yn Sir Fynwy gan mai dim ond nifer fach ohonom sy'n gweithio yn yr ardal ac mae yna ardal enfawr i ymdrin â nifer sylweddol o gynghorwyr, felly rydym yn adolygu sut rydym yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i chi, ond pan fyddwn wedi cael problemau, yn fy marn i, rydym wedi delio â nhw'n gyflym ac mae gennym berthynas dda iawn gyda chynghorwyr, er enghraifft, mae'n debyg y byddwch i gyd yn ymwybodol o faterion yng Nghil-y-coed yr haf diwethaf a'i bod yn broblem a oedd wedi bod yn mudferwi ers blynyddoedd ac rwy'n teimlo ein bod wedi delio â hynny'n gadarn ac wedi cynnal nifer o ddiwrnodau gweithredu, roedd nifer o arestiadau ac rydym wedi cael gwared ar rai unigolion problemus go iawn o'r ardal ac mae'r materion wedi lleihau, felly’r hyn y byddwn yn ei ddweud yw os oes problemau sylweddol, rydym yn delio â nhw. Gall a bydd ymgysylltu yn well ac rwy'n credu unwaith y bydd gennym ddau sarsiant mewn swydd, byddant yn gallu rheoli'r berthynas honno'n fwy effeithiol. Rwy'n ymwybodol bod pobl yn adrodd am achosion i chi'ch hunain, sydd wedyn yn dod at yr heddlu yn drydedd law ac mae hynny'n broblemus, yn enwedig os yw'n ddigwyddiadau penodol lle rydych chi'n gwybod bod y cyhoedd yn amharod i siarad â

ni'n uniongyrchol, ond byddai'n llawer gwell gennym wybod amdano, fel y gallwn gymryd rhywfaint o liniaru o'r pwynt hwnnw, felly os ydych chi'n derbyn gwybodaeth, rhowch wybod i ni.

- *Faint o droseddau casineb sy'n cael eu hadrodd mewn blwyddyn gyffredin ac er budd y cyhoedd, a allech chi ddiffinio beth yw troseddau casineb ac egluro sut rydych chi'n delio â throseddau casineb gwahanol yn wahanol?*

Bydd angen i mi anfon gwybodaeth ystadegol atoch yn dilyn y cyfarfod, ond o ran yr ail gwestiwn, bydd gan bob swyddog rheng flaen bersbectif ar beth yw troseddau casineb ac nid oes gennyf y diffiniad swyddogol gyda mi, ond fy nealltwriaeth i fyddai mai dyna le mae unigolyn wedi cael ei dargedu oherwydd anabledd, ffydd neu grefydd neu gyfeiriadedd rhywiol neu lle gallai ffactorau o'r fath fod yn gysylltiedig â'r digwyddiad.

- *Faint o swyddogion sydd gennych i ddelio â throseddau casineb a pha mor eang yw'r hyfforddiant?*

Bydd angen i mi ddarparu'r wybodaeth honno ar ôl y cyfarfod o ran hyfforddiant arbenigol, ond mae gennym ddiwrnodau hyfforddiant heddlu ar gyfer pob swyddog.

- *Beth ydym yn ei wneud gydag ysgolion i sicrhau eu bod yn rhoi gwybod amdano? Beth arall rydym yn ei wneud heblaw siarad ag ysgolion?*

O ran sut y gall gynnwys y sgwrs a chynyddu ymwybyddiaeth yn benodol mewn ysgolion, mae gennym swyddogion cyswllt ysgolion sy'n cael eu dyrannu yn benodol i ysgolion, ac maent yn ymgymryd â phecyn hyfforddi penodol o amgylch plismona ysgolion, delio â phobl ifanc a throseddau casineb yn rhan o'u pecyn hyfforddi. Beth ydyn ni'n ei wneud gydag ysgolion i sicrhau eu bod yn rhoi gwybod amdano? Wel mae gennym y cysylltiad uniongyrchol hwnnw â swyddog cyswllt yr ysgol y gall yr athrawon alw arnynt yn uniongyrchol i adrodd yr agweddau hynny yn ôl i ni, felly mae Swyddogion Cyswllt Ysgolion (SCY), fel rydym yn eu galw, yn offeryn profedig o sicrhau adroddiadau digonol gan yr ysgol i'r heddlu.

- *Ydych chi'n credu bod llymder wedi effeithio ar y gwasanaeth y gallwch ei gynnig?*

O ran adnoddau ehangach ar gyfer plismona a sut mae llymder wedi effeithio arnom, mae hwnnw'n gwestiwn na allaf ei ateb, ond yr hyn y byddwn yn ei ddweud yw bod gennym swyddogion da yn Nhîm Plismona Bro Sir Fynwy ac mae goruchwyliaeth ragorol gyda ni ac rwy'n hyderus wrth symud ymlaen fod gennym ddigon o adnoddau i ddelio â'r problemau a all ac a fydd yn codi. Mae gennym recriwtio parhaus nawr, a byddwn yn cael canran ohono yn ardal Sir Fynwy, felly rwy'n hapusach yn ein sefyllfa wrth symud ymlaen i'r 12 mis nesaf. Rwy'n hyderus y byddwn yn ymgysylltu'n well â chi, gyda'r cyhoedd o safbwynt ehangach ac mae gennym y capasiti a'r gallu i ddelio â phethau'n effeithiol.

- *O ran radicaleiddio pobl ifanc trwy weithgaredd ar-lein. Pa fesurau ataliol sydd ar waith os ydym yn meddwl bod problem? Rwy'n ymwybodol o rai sylwadau amhriodol ac anfuddiol ar dudalennau Facebook cymunedol sy'n ymwneud â phobl o wahanol grwpiau ethnig, fel pobl Asiaidd sy'n rhedeg siop bentref a'ch gwerthfawrogi na allwch fonitro cyfryngau cymdeithasol pobl, tybed a yw'r Heddlu byth yn adolygu'r rhain?*

Er bod gennym alluoedd seiberdroseddu, ond ni allwn fonitro grwpiau Facebook pobl yn weithredol, ond rwy'n derbyn eich pwynt ac mae swyddogion yn gallu cynnig cyngor ar faterion fel hynny neu dim ond cael sgyrsiau â phobl i helpu dealltwriaeth pobl o wahaniaethau mewn diwylliant, felly os ydych chi'n ymwybodol o broblem neu fater ac eisiau ei godi gyda ni, plis gwnewch hynny, oherwydd gallwn helpu mewn rhyw ffordd. Mae gennym swyddog ym mhencadlys Heddlu Gwent sy'n arwain ein tîm amrywiaeth a chynhwysiant ac mae ganddi lu o adnoddau ar gael a pherthnasoedd rhagorol yn y gymuned a gydag arweinwyr cymunedol, felly

fel cynghorwyr, byddem yn gofyn i chi ein cynorthwyo i dynnu sylw at ble y gallai fod angen i sgyrsiau ddigwydd.

- *Rwy'n pryderu bod yna amharodrwydd mewn ysgolion pan godir mater i ddelio ag ef drwy'r heddlu oherwydd effeithiau hirdymor cael eu labelu yn droseddwr o oedran ifanc iawn, ond rwy'n teimlo bod angen cydbwyso hyn yn erbyn effeithiau hirdymor y rhai sydd yn dioddef, mae bwlio yn enghraifft. Felly a yw'r amharodrwydd hwn i droseddu yn effeithio ar gofnodi troseddau casineb?*

Un ymgyrch gwirioneddol i Heddlu Gwent yn ddiweddar fu cofnodi trosedd yn y ffordd fwyaf priodol, felly mae trosedd casineb neu ddigwyddiad casineb yn cael ei gofnodi, waeth beth fo safbwynt y rhai sy'n adrodd, felly os ydynt yn teimlo bod agwedd benodol wedi cael dylanwad yn y drosedd sy'n cael ei chyflawni, yna caiff ei chofnodi a'i hymchwilio felly. O ran Swyddogion Cyswllt Ysgolion, yn fy mhrofiad i, rwyf wedi gweld y gwahaniaeth y gall ymgysylltiad da ag ysgolion ei wneud, lle mae gan ddisgyblion hyder ynddynt a'u bod yn teimlo eu bod yn gallu adrodd am ddigwyddiadau, felly mae'r swyddogion hyn yn amhrisiadwy. Mae gennym ddau Swyddog Cyswllt Ysgolion wedi'u dyrannu i Sir Fynwy ar gyfer 32 o ysgolion a'u cylch gwaith yw un ar gyfer y Gogledd ac un ar gyfer y De.

O ran eich pwynt am droseddoli pobl ifanc, nid wyf am i bobl ifanc gael eu troseddoli gan ein bod yn gwybod bod pobl yn gwneud camgymeriadau pan fyddant yn ifanc ac yn gwneud dewisiadau gwael ac yn dibynnu ar drothwy beth yw hynny, mae'n rhaid mabwysiadu dull rhesymol. Mae'r Gwasanaeth Troseddau Ieuenctid yn ein cefnogi ac mae swyddogion wedi'u secondio iddynt ac maent yn codi pob mater lefel is gyda phobl ifanc, felly rydym yn defnyddio dull synnwyr cyffredin wrth ddelio â phobl ifanc, ond mae gennym y gallu i ddwysáu pethau, pe bai'r drosedd yn ddifrifol. Mae'r GTI yn eithriadol ac maent yn darparu rhaglenni ymyrraeth ac atal sy'n gweithio ochr yn ochr â'r Heddlu, y Gwasanaethau Prawf a'r holl wasanaethau eraill.

Crynodeb y Cadeirydd:

Diolchodd y Cadeirydd i'r Arolygydd Ioan Williams am fynychu a rhoi atebion cynhwysfawr a gonest i'r pwyllgor. Camau Gweithredu y cytunwyd arnynt:

1. Ioan i goladu'r wybodaeth ystadegol am droseddau casineb a'u hanfon at y tîm craffu i'w dosbarthu i'r Aelodau.

2. Ioan i roi manylion cyswllt i'r Tîm Cydraddoldeb ac Amrywiaeth i Aelodau.

3. Yr Heddlu i anfon nodyn atgoffa o'r gwahanol sianelau cyfryngau cymdeithasol i adrodd am droseddau.

4. <u>Llinellau Cyffuriau ac Ecsbloetio</u>

Croesawodd y Cadeirydd Danielle, cyn-uwchweithiwr achos ar y prosiect troseddau cyfundrefnol difrifol a chyllid yr Uned Diogelwch Cymunedol a Rebecca, Arweinydd Tîm ar gyfer Prosiectau Cymunedol yng Nghymru i'r cyfarfod, i siarad am y gwasanaethau a ddarperir gan Ymddiriedolaeth San Silyn i bobl ifanc a allai fod wedi cael eu radicaleiddio neu gymryd rhan mewn gweithgarwch llinellau cyffuriau. Atgoffodd y cadeirydd y pwyllgor y bydd y Pwyllgor Craffu Pobl yn cynnal gweithdy craffu ar gyfer Aelodau ar Linellau Sirol ym mis Gorffennaf (dyddiad i'w gadarnhau) ac y byddai'r holl Aelodau'n cael eu gwahodd i'r sesiwn.

Esboniodd Danielle a Rebecca fod Ymddiriedolaeth San Silyn yn elusen genedlaethol sydd wedi bod yn gweithredu ers 60 mlynedd, a 10 mlynedd yng Nghymru, gan ddefnyddio

arbenigedd a phrofiad bywyd go iawn/profiad byw i rymuso pobl a allai fod wedi cael eu dal yn ôl gan dlodi, sydd wedi cael eu hecsbloetio neu eu cam-drin neu'r rhai sy'n delio â dibyniaeth neu broblemau iechyd meddwl neu sydd wedi'u dal yn y system cyfiawnder troseddol. Roeddent yn darparu esboniad manwl o'r gwasanaethau a ddarparwyd, sleidiau ar gael ar y wefan ynghyd â'r agenda. Yn dilyn trafodaeth fanwl, gofynnodd yr Aelodau'r cwestiynau canlynol.

Her:

Sut mae'r prosiectau sy'n cael eu darparu yn ardal Gwent, yr ydych wedi eu hesbonio'n fanwl, wedi'u hariannu?

Mae'r gwasanaeth Wedge yn cael ei ariannu gan y comisiynydd troseddau heddlu, sy'n ariannu bron pob un o'r prosiectau ar wahân i'r grymuso merched a chredaf sy'n cael ei ariannu gan Newport Capsule. Cawsom gyllid atodol drwy ein prif swyddfa yn ardal De Cymru i'w ddarparu ar draws Gwent ac mae gennym gyllid ar gyfer plant mewn angen. Contractau gan y Weinyddiaeth Gyfiawnder oedd rhai o'r contractau, ond rydym yn mynd am gronfeydd bach o arian gan fusnesau a ffynonellau eraill.

- *Mae gen i ddiddordeb mewn gwybod am agwedd yr elusen, p'un a yw codi arian yn lleol neu yn Llundain?*

Mae gennym aelodau tîm yng Nghymru a'n Rheolwr Datblygu ein hunain yng Nghymru, ond mae'r prif dîm yn Llundain. Rydym yn ceisio darparu adnoddau lleol a chynnal ein digwyddiadau codi arian ein hunain.

- *Mae fy nghefndir wedi bod mewn cyfryngu troseddwyr dioddefwyr, cyfryngu teuluol a chyfryngu cymunedol, a'r ethos yw ceisio cael gwell dealltwriaeth o sut mae'r dioddefwr yn teimlo gan y weithred y mae'n ei brofi. A ydych chi'n credu ein bod ni'n gwneud digon o hynny, boed hynny o fewn y cwricwlwm neu drwy ddulliau eraill, oherwydd pe gallem gael pobl i ddeall hynny, efallai y byddai mwy o barch?*

Mae mwy y gellir ei wneud bob amser ar y lefel honno, ond nid dim ond sesiynau i bobl ifanc y mae Ymddiriedolaeth San Silyn yn ei wneud, ond hefyd i rieni, athrawon a'r heddlu, felly rydyn ni'n rhoi'r wybodaeth i bawb sydd ei hangen, ond oes, mae mwy y gellir ei wneud bob amser.

- *Byddai'n dda clywed am rai enghreifftiau, ond rwy'n deall oherwydd cyfrinachedd, efallai na fydd hynny'n bosibl. Mae gen i ddiddordeb yn yr achosion sylfaenol, p'un a yw'r rhain yn ffactorau allanol fel costau byw, neu a yw'n gallu pobl i ymdopi â phethau neu oblygiadau o'u bywyd cartref, felly a oes dolenni i gwnsela a chefnogaeth gan MIND, y Gwasanaeth Iechyd Meddwl Plant a'r Glasoed ac ati. Rwyf hefyd yn meddwl tybed pa mor fawr yw'r broblem ac a oes angen enfawr allan yna nad ydych yn gallu helpu, pan fyddech chi wir yn hoffi ac nad oes gennych adnoddau diddiwedd.*

Oherwydd cyfrinachedd, ni allwn drafod enghreifftiau, ond yr hyn y byddaf yn ei ddweud yw eich bod yn gwybod, pan fydd y broblem yn newid, er enghraifft, y gallai fod problem fawr mewn un ardal ac yna bydd yn tawelu ac mae'n fater o symud y broblem. Rwy'n credu bod yr heddlu yn helpu gyda'r tarfu ac mae gan wasanaethau cymdeithasol ac ysgolion lygaid ar y gymuned, felly rwy'n credu bod y duedd a'r broblem yn symud ac yn newid yn gyson. O ran gwraidd y broblem, nid yw costau byw yn helpu, oherwydd mae tlodi yn cynyddu mewn teuluoedd ac ar ôl Covid, mae llawer o blant yn cael trafferth dychwelyd i'r ysgol. Gallai materion eraill hefyd fod yn ffactorau, megis materion cyflogaeth, lle gall rhieni fod allan o waith neu'n cael trafferthion ariannol. O ran cwnsela ac atgyfeirio i sefydliadau eraill, mae rhai pobl yn cael eu cyfeirio at MIND a'r Gwasanaeth Iechyd Meddwl Plant a'r Glasoed drwy feddygon teulu ac rydym yn defnyddio'r swyddogion llesiant mewn ysgolion a cholegau i dynnu sylw at wasanaethau.

- *Roeddech chi'n sôn bod gan weithwyr achos hyd at 15 achos yr un? A yw hynny'n hylaw?*

Weithiau mae gennym achosion cymhleth iawn eraill, tra bod eraill yn fwy lled braich ac ysgafn, dim ond rhoi ymwybyddiaeth a gwybodaeth, gwneud rhywfaint o waith gyda'r teuluoedd a sicrhau eu bod yn cysylltu â'r athrawon neu'n cael rhywfaint o gymorth ychwanegol gan sefydliadau eraill. O ran y gweithwyr achos, maent yn cael atgyfeiriadau ar gyfer Gwent gyfan, ond yr hyn yr ydym yn tueddu i'w wneud pan fyddwn yn derbyn atgyfeiriad yw edrych ar lwythi achosion pawb i weld pwy sydd â chapasiti, a sicrhau bod gan bawb gymysgedd o rai cymhleth a rhai cyffwrdd ysgafn. Mae gennym restr aros, ond mae ansawdd y gwasanaeth yn bwysig, ac rydym wedi darparu i lawer o ysgolion yn ardal Gwent ond pe gallech roi gwybod i fwy o ysgolion ein bod ar gael, byddai hynny'n ddefnyddiol.

- *Mae gen i ddiddordeb mawr i nodi eich bod yn eich annog i hunangyfeirio gan bobl ifanc? Nid wyf wedi clywed am eich gwasanaeth o'r blaen felly sut ydych chi'n cyfleu eich neges i'r bobl ifanc hynny er mwyn iddynt allu hunangyfeirio?*

Rydym yn defnyddio'r cyfle mewn ysgolion, a hefyd yn mynychu clybiau ieuenctid ac unrhyw ddigwyddiad arall, ac mae digwyddiadau pêl-droed wedi bod yn yr haf, digwyddiadau cerddoriaeth, felly rydym yn ceisio cyrraedd y rheini a rhwydweithio cymaint ag y gallwn. Mae gennym ni rai hunan-atgyfeiriadau, ond maen nhw'n llai cyffredin. Fel arfer, mae'r plant yn cysylltu â'r gweithiwr achos ar ôl y sesiwn ysgol, felly o ran sut rydym yn estyn allan atynt, er ein bod ar You Tube, rwy'n credu eu bod yn defnyddio chwiliad gwe yn unig.

Er ein bod yn gwybod y gall tlodi fod yn ffactor, gall llinellau sirol ddod yn hawdd mewn ardaloedd demograffig da ac ysgolion da ac mae'n fwy o gwestiwn o fregusrwydd ac argaeledd y bobl ifanc, felly mae angen mwy o ymwybyddiaeth arno. Rydym yn amlygu yn ein cyflwyniadau nad mater i'r aelwyd rhiant sengl neu'r un sy'n wynebu tlodi yn unig, neu'r ystadau tai mawr. Rydym wedi gweithio gyda rhieni sy'n weithwyr proffesiynol, athrawon, nyrsys neu feddygon teulu. Dyna le rydyn ni'n gweld bod yr hunan-atgyfeiriadau yn tueddu i ddod i mewn, felly er bod plant fel arfer wedi cael eu targedu pe bai ganddyn nhw fregusrwydd fel bod mewn teulu sy'n derbyn budd-daliadau ac eisiau perthyn i rywbeth, nawr mae cyflawnwyr y drosedd hon yn gwybod bod y plant hynny yn fwy amlwg nawr ac yn targedu plant y mae eu rhieni yn weithwyr proffesiynol, y rhai nad oes ganddynt gysylltiad â gweithiwr cymdeithasol, oherwydd ei bod yn haws iddynt eu symud o gwmpas ac oherwydd nad ydynt ar radar neb. Felly mae'n rhaid i ni chwilio am newidiadau a thueddiadau gwahanol, ond mae'r troseddwyr bob amser yn chwilio am ffyrdd o'i gwmpas, er mwyn lleihau'r llygaid ar eu gweithrediad, felly mae'r sefyllfa'n newid yn gyson.

- *Beth ydych chi'n meddwl yw gwraidd y bobl hynny sy'n cymryd rhan? Ai arian ydyw, neu hudoliaeth y cyfryngau cymdeithasol o'r ffordd o fyw troseddol?*

Rwy'n credu bod pobl eisiau perthyn. Gallai rhai plant fod â rhieni proffesiynol sydd allan yn gweithio drwy'r amser ac nad oes ganddynt unrhyw un gartref yn eu monitro ac maent am berthyn i rywbeth, felly maent yn hawdd eu targedu ac maent yn dechrau hoffi lluniau ar gyfryngau cymdeithasol, ac yna mae'r bobl hyn yn gwybod beth maen nhw'n ei hoffi ac yn eu denu i mewn trwy negeseuon yn gofyn a ydyn nhw am wneud rhywfaint o arian neu eisiau cymryd rhan, felly rwy'n credu eu bod wedi'u targedu trwy'r cyfryngau cymdeithasol, felly mae'r ddemograffeg bob amser yn newid.

Rwy'n meddwl tybed a oes gennych farn ynghylch p'un ai fel sir wledig sy'n agos at ddinasoedd mawr, a ydych wedi sylwi ar weithgarwch economaidd mwy anghyfreithlon yn ne'r sir ers dileu

tollau'r bont ac a ydych wedi gweld mwy o soffistigedigrwydd yn y ffordd y mae'r gangiau hyn yn gweithredu'n arbennig gyda phlant iau?

Rwy'n credu y byddai hyn yn fwy o gwestiwn i'r Heddlu, oherwydd byddai ganddyn nhw'r math yna o wybodaeth. Nid oes rhaid i'r gweithgaredd llinellau sirol ddod o Loegr o reidrwydd, gan fod rhwydweithiau sefydledig yng Nghymru, gyda rhwydweithiau mewn dinasoedd mwy yn targedu'r trefi llai hyn lle maent yn gwybod y gallant adeiladu rhwydwaith, oherwydd mae llai o weithgarwch, felly mae wedi newid ac erbyn hyn dim ond unrhyw gyfle i fynd i mewn i ardaloedd bach. Mae gennym weithwyr achos yng Ngwent, Caerdydd, Abertawe, Bryste, Gwlad yr Haf a Chaerloyw, felly rydym yn gweld pobl ifanc sydd wedi cael eu hecsbloetio a'u symud o amgylch gwahanol siroedd. Os gwelwn eu bod yn cael eu hadleoli gan y Gwasanaethau Cymdeithasol i gartref preswyl neu gartref gofal gwahanol, gallwn drosglwyddo'r wybodaeth ddi-dor honno rhwng ein timau. Rydym yn trafod yn rheolaidd a yw tueddiadau yn newid.

- *Beth fyddai eich wythnos arferol?*

Byddai gweithwyr achos yn trefnu eu hapwyntiadau o flaen llaw, a allai fod mewn lleoliad ysgol neu leoliad cymunedol. Gallai pobl ifanc fod yn rhai nad ydynt mewn addysg na chyflogaeth, felly efallai y bydd angen i ni fynd i mewn i gartref y teulu a'u helpu i ddatblygu CV, efallai ein bod yn nodi rhwydweithiau cadarnhaol ar eu cyfer, ond efallai ein bod hefyd yn derbyn galwadau ffôn gan rieni i ddweud bod y person ifanc wedi mynd ar goll neu wedi cael ei arestio a byddwn yn gwneud yr hyn a allwn fel aelod amlasiantaeth gyda'r gwasanaethau eraill i geisio adleoli neu sicrhau bod y plentyn hwn yn ddiogel.

- *Sut ydych chi'n ennill ymddiriedaeth, er enghraifft, sut ydych chi'n cysylltu â phobl ac yn cyfathrebu â theuluoedd, yr ydych yn gwybod nad ydynt o reidrwydd eisiau cysylltu â'r Gwasanaethau Cymdeithasol oherwydd nad ydyn nhw'n ymddiried ynddyn nhw na'r Heddlu. Sut ydych chi'n goresgyn hynny ac adeiladu'r ymddiriedaeth honno?*

Mae yna lawer iawn o'n gweithwyr achos sydd â phrofiad byw, fel y gallant ymwneud â materion ac anghenion y plentyn yn y teulu. Mae gen i fy mhrofiad byw fy hun, ar ôl cael fy magu ar aelwyd lle'r oedd trais domestig a chyfranogiad y Gwasanaethau Cymdeithasol, ac fe wnes i fynd i mewn i'r criw anghywir pan oeddwn yn fy arddegau, felly mae gen i brofiad o ddibyniaeth, carchar a gwasanaethau prawf, felly rydw i wedi profi cryn dipyn o'r pethau y mae'r bobl ifanc wedi'u profi eu hunain. Cefais fy niarddel o'r ysgol, doeddwn i ddim yn gallu cael swydd oherwydd fy nghofnod troseddol, felly mae'r holl bethau hyn y mae gen i brofiad personol yn eu cylch a phan fyddaf yn siarad â rhieni, rwy'n pontio'r bwlch rhwng y gwasanaethau cymdeithasol. Rwy'n siarad â nhw oherwydd eu bod yn edrych i fyny at bobl ar y stryd. Mae'r bobl ifanc hyn yn troi cefn ar wasanaethau statudol, felly'r hyn rwy'n ei wneud yw fy mod yn dod i mewn gyda fy mhrofiad byw a siarad â'r bobl hyn yn yr union ffordd y byddent yn eistedd ac yn siarad â'u ffrindiau, felly dwi'n cael sgwrs gyda nhw a byddant yn gwrando ar yr hyn rwyf wedi'i ddweud oherwydd gallaf siarad â nhw gyda'r profiadau y maent wedi'u profi eu hunain, a gallaf bontio'r bwlch hwnnw rhwng y Gwasanaethau Proffesiynol a'r teuluoedd a phobl ifanc. Oherwydd y wybodaeth sydd gennym, y profiadau sydd gennym, mae pobl yn gwrando ar yr hyn sydd gennym i'w ddweud oherwydd nid ydynt yn ein gweld fel ond yn darllen sgript o lyfr neu roi cyngor iddynt nad ydych wedi'i brofi. Mae ein profiad byw yn ein helpu ni i'w haddysgu ac maen nhw'n gwrando arnom ni.

Rydych chi hefyd yn rhoi dilysrwydd a gofal iddyn nhw nad ydyn nhw efallai wedi cael llawer iawn ohono yn eu magwraeth, ac rydych chi'n dangos iddyn nhw mai grymuso yw'r allwedd. Mae llawer ohonynt yn brin o hyder a diffyg hunan-barch ac mae'n fater o ond gweld rhywun fel fi, sydd wedi bod trwy'r profiadau y maent wedi bod trwyddynt, fel carchar, ac yna llwyddo i'w droi o gwmpas, a gallwch ddod yn fodelau rôl cadarnhaol, gan ddangos iddynt fod bywyd ar ôl hyn a gallwch gael esgidiau ymarfer corff neis rydych wedi prynu eich hun heb fod yn rhan o

drosedd, gallwch gael swydd dda a gallwch barhau i fod yn rhan o'ch cymuned, does dim rhaid i chi fod yn ddafad a dilyn y bobl sy'n ymwneud â throsedd a gallwch wneud eich ffordd eich hun mewn bywyd. Dyma'r rhan enfawr o'r gwaith rydym yn ei wneud.

Crynodeb y Cadeirydd:

Diolch yn fawr iawn am ddod draw ac mae wedi ysgogi'r pwyllgor mewn gwirionedd, o ran ein diddordeb a'n pryder yn y mater hwn, gallaf siarad yn hyderus dros yr holl bwyllgor yn ein hawydd i'ch gwahodd yn ôl atom yn y mis neu ddau nesaf i wneud gweithdy ar linellau sirol, yr ydym yn edrych ymlaen yn fawr ato. Diolch am ddod draw ac esbonio popeth i ni. Mae'r gwaith rydych chi'n ei wneud yn hynod drawiadol a dyma'r math o bethau sy'n fy atgoffa i pam rydyn ni'n gwneud yr hyn rydyn ni'n ei wneud, ac yn ceisio cydweithredu â chi a deall beth rydych chi'n ei wneud i helpu pobl ifanc.

5. **Blaenraglen Waith y Pwyllgor Craffu Gwasanaethau Cyhoeddus a'r Rhestr o Gamau Gweithredu**

   Nodwyd y rhaglen waith a chytunwyd ar wahoddiadau ar gyfer y cyfarfod nesaf.

6. **Blaenraglen Waith y Cabinet a'r Cyngor**

   Nodwyd.

7. **Cofnodion y cyfarfod blaenorol a gynhaliwyd ar 1af Mawrth 2023**

   Cytunwyd ar gofnodion y cyfarfod blaenorol.

8. **Nodi dyddiad ac amser y cyfarfod nesaf: 19eg Mehefin 2023**

   19eg Mehefin 2023.